

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIAM TEISMUI

Pareiškėjas:

Lietuvos Respublikos Seimo narių grupė
Gedimino pr. 53, 01109 Vilnius
El. paštas: priim@lrs.lt
Tel. Nr. +370 5 239 6060

Pareiškėjo atstovas (-ai):

Seimo narė Giedrė Balčytytė (Seimo narių grupės atstovė, kuriai suteikiamos visos ir neribotos teisės atstovauti Pareiškėjui Konstituciniame Teisme)
El. paštas: giedre.balcytyte@lrs.lt

Seimo narys Simonas Kairys (Seimo narių grupės atstovas, kuriam suteikiamos visos ir neribotos teisės atstovauti Pareiškėjui Konstituciniame Teisme)
El. paštas: simonas.kairys@lrs.lt

Seimo narė Agnė Širinskienė (Seimo narių grupės atstovė, kuriai suteikiamos visos ir neribotos teisės atstovauti Pareiškėjui Konstituciniame Teisme)
El. paštas: agne.sirinskiene@lrs.lt

Ginčijamą teisės aktą priėmusi valstybės institucija:

Lietuvos Respublikos Seimas
Gedimino pr. 53, 01109 Vilnius
El. paštas: priim@lrs.lt
Tel. Nr. +370 5 239 6060

Ginčijamas teisės aktas:

2026 m. birželio 2 d. Lietuvos Respublikos Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos įstatymo Nr. I-1571 pakeitimo įstatymas Nr. XV-981 (TAR, 2026-06-12, Nr. 2026-10323).

PRAŠYMAS IŠTIRTI TEISĖS AKTO ATITIKTĮ LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCIJAI

2026 m. birželio 26 d.

Vilnius

I. Dėl Pareiškėjo teisės kreiptis į Lietuvos Respublikos Konstitucinį Teismą

1. Lietuvos Respublikos Konstitucijos (toliau – Konstitucija) 105 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad Konstitucinis Teismas nagrinėja ir priima sprendimą, ar neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti Seimo priimti aktai.

2. Konstitucijos 106 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad teisę kreiptis į Konstitucinį Teismą dėl Konstitucijos 105 straipsnio 1 dalyje nurodytų aktų turi Vyriausybė, ne mažiau kaip 1/5 visų Seimo narių, taip pat teismai.

3. Šį prašymą teikia Lietuvos Respublikos Seimo narių grupė, sudaranti ne mažiau kaip 1/5 visų Seimo narių, todėl Pareiškėjas turi Konstitucijos 106 straipsnio 1 dalyje nustatytą teisę kreiptis į Konstitucinį Teismą dėl Seimo priimto įstatymo atitikties Konstitucijai.

II. Dėl konkretaus bylos nagrinėjimo pagrindo pagal Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 64 straipsnio 1 dalį

4. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 64 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad bylos dėl teisės akto atitikimo Konstitucijai nagrinėjimo Konstituciniame Teisme pagrindas yra teisiškai motyvuota abejonė, kad visas aktas ar jo dalis prieštarauja Konstitucijai pagal: 1) normų turinį; 2) reguliavimo apimtį; 3) formą; 4) Konstitucijoje nustatytą priėmimo, pasirašymo, paskelbimo ar įsigaliojimo tvarką.

5. Šiuo prašymu Pareiškėjas kelia teisiškai motyvuotą abejonę dėl 2026 m. birželio 2 d. Lietuvos Respublikos Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos įstatymo Nr. I-1571 pakeitimo įstatymo Nr. XV-981 (toliau – Įstatymas Nr. XV-981) atskirų nuostatų atitikties Konstitucijai pagal jų normų turinį ir reguliavimo apimtį. Ginčijamos nuostatos susijusios su LRT tarybos sudarymo modeliu ir jos nepriklausomumo garantijomis, LRT generalinio direktoriaus atleidimo pagrindais ir procedūra, taip pat šių taisyklių taikymu jau pareigas einančiam LRT generaliniam direktoriui.

6. Pareiškėjo abejonė grindžiama tuo, kad ginčijamu teisiniu reguliavimu, pirma, nėra sukuriama pakankamos institucinės garantijos, užtikrinančios, kad LRT taryba išliktų pakankamai nepriklausoma nuo politinės įtakos, antra, sudaromos prielaidos nepasibaigus įgaliojimų laikui atleisti LRT generalinį direktorių pagal nepakankamai aiškiai apibrėžtus pagrindus ir nepakankamai reglamentuotą procedūrą, trečia, naujos atleidimo taisyklės taikomos ir iki įstatymo įsigaliojimo paskirtam LRT generaliniam direktoriui, taip sukeldami teisinio tikrumo, teisėtų lūkesčių apsaugos ir galimo *ad personam* reguliavimo problemą.

III. Ginčijamas teisinis reguliavimas

7. Įstatymo Nr. XV-981 4 straipsnio 1 ir 2 dalimis pakeistos iki tol galiojusio LRT įstatymo 10 straipsnio nuostatos dėl LRT tarybos statuso, sudarymo, narių skyrimo subjektų, kadencijos ir Tarybos narių atrankos viešumo. Įstatymo Nr. XV-981 11 straipsniu nauja redakcija išdėstyto LRT įstatymo 11 straipsnio 1 ir 2 dalyse analogiškas reguliavimas įtvirtintas naujoje redakcijoje.

8. Ginčijamu reguliavimu nustatyta, kad Taryba sudaroma iš 15 asmenų, skiriamų 4 metų kadencijai, o Tarybos narys pareigas gali eiti ne daugiau kaip dvi kadencijas iš eilės. Taip pat nustatyta, kad Tarybą sudaro 4 Respublikos Prezidento skiriami asmenys, 4 Seimo skiriami asmenys, iš kurių 2 skiriami iš opozicinių frakcijų pasiūlytų kandidatų, bei 7 įvairių organizacijų atrenkami ir skiriami asmenys. Be to, numatyta, kad informaciją apie kandidatus į Tarybos narius skiriančios institucijos viešai paskelbia ne vėliau kaip prieš 2 savaites iki Tarybos narių paskyrimo.

9. Įstatymo Nr. XV-981 8 straipsnio 3 dalimi pakeista LRT įstatymo 13 straipsnio 5 dalis ir nustatyta, kad LRT generalinis direktorius gali būti atleistas iš pareigų nepasibaigus įgaliojimų laikui ne mažiau kaip 2/3 visų Tarybos narių balsų dauguma, jeigu jis nebeatitinka nepriekaištingos reputacijos ar kitų įstatyme nustatytų reikalavimų arba jeigu nustatoma, kad neatlikdamas šiame įstatyme jam nustatytų funkcijų arba netinkamai jas atlikdamas jis padarė šurkštų darbo pareigų pažeidimą. Įstatymo Nr. XV-981 8 straipsnio 4 dalimi LRT įstatymo 13 straipsnis papildytas nauja 6 dalimi, pagal kurią generalinis direktorius turi būti iš anksto informuotas, jam turi būti suteikta galimybė raštu ir (arba) žodžiu pateikti paaiškinimus, o uždaro posėdžio atveju posėdis turi būti protokoluojamas ir generalinis direktorius turi teisę susipažinti su posėdžio protokolu. Analogiškos nuostatos įtvirtintos ir naujos redakcijos LRT įstatymo 18 straipsnio 5 ir 6 dalyse. LRT generalinio direktoriaus atleidimo taisyklės įsigaliojo nuo 2026 m. birželio 13 d. įsigaliojus Įstatymo Nr. XV-981 8 straipsnio 3 ir 4 dalims.

10. Įstatymo Nr. XV-981 12 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad iki šio įstatymo įsigaliojimo dienos į LRT generalinio direktoriaus pareigas paskirto asmens kadencija laikoma pirmąja kadencija. Ši nuostata rodo, kad naujasis generalinio direktoriaus statuso reguliavimas apima ir įsiterpia į jau pareigas einančio vadovo statusą.

IV. Konstitucinis LRT statusas ir jam taikomas nepriklausomumo standartas

11. Konstitucijos 25 straipsnyje įtvirtinta teisė turėti savo įsitikinimus ir juos laisvai reikšti, taip pat teisė nekliudomai ieškoti, gauti ir skleisti informaciją bei idėjas. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad Konstitucijoje, *inter alia* jos 25 straipsnyje, įtvirtinta žiniasklaidos laisvė yra vienas iš pliuralistinės demokratijos pagrindų. Iš šios nuostatos kyla ne tik draudimas valstybei nepagrįstai riboti informacijos laisvę, bet ir pareiga sudaryti tokias teises ir organizacines prielaidas, kurios užtikrintų visuomenės interesą būti tinkamai informuotai.

12. Konstitucinis Teismas 2006 m. gruodžio 21 d. nutarime pažymėjo, kad visuomeninis transliuotojas yra viešojo intereso reiškėjas, kurio *raison d'être* yra visuomenės interesas būti informuotai. Todėl visuomeninio transliuotojo konstitucinei misijai turi būti sudarytos materialiosios, organizacinės ir finansinės sąlygos. Ši konstitucinė apsauga nėra susiaurinama vien iki bendrųjų žiniasklaidos laisvės garantijų – ji apima ir specialų reikalavimą taip reguliuoti LRT statusą, valdymą ir veiklą, kad viešojo transliavimo misija galėtų būti vykdoma realiai, o ne tik formaliai.

13. Toje pačioje oficialiojoje konstitucinėje doktrinoje pabrėžta, kad visuomeninis transliuotojas turi išlikti nepriklausomas nuo partikuliarių – privačių, grupinių, politinių, ekonominių ar kitokių – interesų. Šis nepriklausomumas yra būtina sąlyga visuomeninio transliuotojo konstitucinei misijai vykdyti. Todėl LRT teisinis reguliavimas turi būti vertinamas pagal tai, ar jis pakankamai apsaugo LRT nuo tiesioginio ir netiesioginio politinio bei institucinio poveikio.

14. 2019 m. gegužės 16 d. nutarime Konstitucinis Teismas išplėtojo šią doktriną ir konstatavo, kad iš Konstitucijos, *inter alia* jos 25 straipsnio, kylanti LRT misija suponuoja šiai misijai vykdyti būtiną nepriklausomumą, turintį dvi neatskiriamas dimensijas – institucinę ir redakcinę. Institucinis nepriklausomumas reiškia, kad LRT turi būti organizuojama ir valdoma per nuo valdžios institucijų, pareigūnų, politinių partijų ir kitų asmenų nepriklausomas institucijas. Redakcinis nepriklausomumas reiškia teisę laisvai spręsti dėl programų struktūros, laidų turinio, jų laiko ir kitų su turinio formavimu susijusių klausimų. Konstitucinis Teismas aiškiai pažymėjo, kad neužtikrinus institucinio nepriklausomumo gali būti sudarytos prielaidos pažeisti ir redakcinį nepriklausomumą.

15. Šiame kontekste ypač svarbi Konstitucinio Teismo doktrina dėl LRT tarybos. Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs, kad visuomeninio transliuotojo aukščiausioji institucija turi būti visuomeninio pobūdžio ir atstovauti visuomenės interesams. Todėl LRT tarybos formavimo modelis,

sudėtis, kadencijos logika ir skyrimo procedūra turi būti vertinami ne vien formaliai, bet pagal tai, ar jie realiai užtikrina pakankamą atsparumą politinei bei kitokiai išorinei įtakai. Kitaip tariant, LRT tarybos modelio konstitucingumo vertinimo kriterijus yra ne vien tai, ar įstatymų leidėjas apskritai gali pasirinkti vienokią ar kitokią jos sudarymo schemą, bet ir tai, ar pasirinkta schema sukuria pakankamas institucines LRT nepriklausomumo garantijas.

16. Konstitucijos 44 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad masinės informacijos cenzūra draudžiama, o 44 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad valstybė, politinės partijos, politinės ir visuomeninės organizacijos, kitos institucijos ar asmenys negali monopolizuoti masinės informacijos priemonių. Šios nuostatos sistemiskai aiškintinos kartu su Konstitucijos 25 straipsniu ir sustiprina reikalavimą nenustatyti tokio LRT teisinio reguliavimo, kuris sudarytų prielaidas koncentruotai išorinei įtakai LRT valdymui, o per tai – ir jos redakciniams sprendimams.

17. Konstitucinis teisinės valstybės principas, kaip nuosekliai pabrėžia Konstitucinis Teismas, apima teisės normų aiškumo, apibrėžtumo, teisinio tikrumo, teisinio saugumo, teisėtų lūkesčių apsaugos ir proporcingumo imperatyvus. Šie imperatyvai ypač aktualūs tais atvejais, kai įstatymų leidėjas keičia visuomeninio transliuotojo valdymo struktūrą, nustato jo vadovo atleidimo pagrindus ir procedūrą arba pereinamosiomis nuostatomis pakeičia jau einančio pareigas asmens teisinę padėtį. Tokiu atveju reguliavimas turi būti aiškus, proporcingas ir negali sudaryti prielaidų netiesioginiam spaudimui LRT ar jos vadovybei.

18. Atsižvelgiant į šią oficialiąją konstitucinę doktriną, ginčijamos nuostatos vertintinos pagal tai, ar naujas LRT tarybos sudarymo modelis, LRT generalinio direktoriaus atleidimo pagrindai ir procedūra, taip pat pereinamoji nuostata dėl iki įstatymo įsigaliojimo paskirto generalinio direktoriaus kadencijos laikymo pirmąją sukuria pakankamas ir realias LRT institucinio ir redakcinio nepriklausomumo garantijas.

19. Papildomai pažymėtina, kad Venecijos komisija viešojo transliuotojo nepriklausomumo požiūriu Lietuvos LRT įstatymo pakeitimus vertino dviem etapais. 2026 m. kovo 7 d. nuomonėje CDL-AD(2026)001 buvo įvertintas ankstesnis pakeitimų paketas, o 2026 m. gegužės 6 d. skubioje tolesnėje nuomonėje dėl projekto Nr. XVP-1247(2), vėliau patvirtintoje Venecijos komisijos 147-oje plenarinėje sesijoje 2026 m. birželio 12–13 d. ir paskelbtoje kaip CDL-AD(2026)012, buvo vertinta jau vėlesnė, galutinei reguliavimo konstrukcijai artima redakcija. Todėl būtent ši vėlesnė nuomonė laikytina svarbiausia aiškinant, kurios abejonės dėl LRT tarybos nepriklausomumo garantijų, LRT generalinio direktoriaus atleidimo pagrindų aiškumo, procedūros skaidrumo ir naujų taisyklių taikymo jau pareigas einančiam vadovui išliko ir po projekto korekcijų. Nors šios Venecijos komisijos išvados nėra savarankiškas konstitucingumo kontrolės matas, jos reikšmingos tuo, kad patvirtina europinius viešojo transliuotojo nepriklausomumo standartus ir rodo, jog net ir pagerinus projektą nebuvo pašalintos visos su LRT instituciniu ir redakciniu nepriklausomumu susijusios rizikos.

V. Teisiniai motyvai dėl ginčijamo teisinio reguliavimo prieštaravimo Konstitucijai

V.I. LRT tarybos sudarymo modelis ir nepakankamos nepriklausomumo garantijos

20. Pareiškėjas neginčija įstatymų leidėjo teisės keisti LRT tarybos sudarymo modelį ir nustatyti skirtingus Tarybos narių skyrimo subjektus. Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs, kad savaime aplinkybė, jog tam tikros valstybės institucijos dalyvauja formuojant visuomeninio transliuotojo aukščiausiąją instituciją, dar nereiškia nukrypimo nuo visuomeninio transliuotojo nepriklausomumo imperatyvo. Tačiau tokia įstatymų leidėjo diskrecija nėra neribota. Ji saistoma iš Konstitucijos kylančio reikalavimo užtikrinti, kad aukščiausioji LRT institucija realiai atstovautų

visuomenės interesams, būtų visuomeninio pobūdžio ir būtų pakankamai apsaugota nuo politinės, institucinės ar kitokios išorinės įtakos.

21. Ginčijamu reguliavimu LRT taryba sudaroma iš 15 narių: 4 narius skiria Respublikos Prezidentas, 4 – Seimas, o 7 – įstatyme tiesiogiai nurodytos organizacijos. Kartu Tarybos narių kadencija sutrumpinama iki 4 metų, paliekant galimybę pareigas eiti dvi kadencijas iš eilės. Kadangi būtent Tarybai tenka aukščiausiosios LRT veiklos priežiūros ir visuomenės interesų atstovavimo funkcijos, jos sudarymo modelis turi būti vertinamas ne vien formaliai, bet pagal tai, ar jis sukuria realias ir pakankamas institucines LRT nepriklausomumo garantijas.

22. Konstitucinę abejonę kelia ne vien tai, kad 8 iš 15 Tarybos narių skiria Respublikos Prezidentas ir Seimas. Esminė problema yra kumuliacinė: reikšminga politinių paskyrimų dalis derinama su sutrumpinta 4 metų kadencija, pakartotinio paskyrimo galimybe, minimaliais viešumo reikalavimais ir aiškiai neapibrėžtais visiems skyrimo subjektams taikomais kandidatų nepriklausomumo bei tinkamumo kriterijais. Būtent šių elementų visuma sudaro pagrįstą abejonę, ar pasirinktas modelis pakankamai apsaugo LRT tarybą nuo tiesioginio ar netiesioginio politinio poveikio.

23. Pareiškėjo vertinimu, Tarybos sudėties išplėtimas iki 15 narių savaime nepašalina pagrindinės konstitucinės abejonės, nes 8 iš 15 Tarybos narių skiria konstitucinės valdžios institucijos – Respublikos Prezidentas ir Seimas. Tokia sudėtis reiškia, kad politinio proceso lauke veikiančių subjektų paskyrimų svoris išlieka reikšmingas būtent toje institucijoje, kuri pagal įstatymą sprendžia esminius LRT veiklos, strategijos, vadovybės ir priežiūros klausimus. Todėl kyla pagrįsta abejonė, ar ginčijamas modelis realiai užtikrina tokį Tarybos visuomeninį pobūdį ir institucinį atsparumą, kokio reikalauja Konstitucinio Teismo doktrina dėl visuomeninio transliuotojo aukščiausiosios institucijos.

24. Šios abejonės nesumažina ir tai, kad dalį Tarybos narių skiria įstatyme nurodytos organizacijos. Įstatymų leidėjas pasirinko baigtinį konkrečių organizacijų sąrašą, tačiau ginčijamame reguliavime nėra įtvirtinti aiškūs, objektyvūs ir bendro pobūdžio kriterijai, pagal kuriuos būtų galima įvertinti, kodėl būtent šios organizacijos laikytinos tinkamomis atstovauti visuomenės interesams LRT taryboje. Viešojo transliuotojo aukščiausiosios institucijos visuomeninis pobūdis negali būti grindžiamas vien formaliu skirtingų subjektų įtraukimu. Toks modelis turi užtikrinti realų visuomenės interesų pliuralizmą, o ne privilegijuoti atskiras įstatyme nurodytas organizacijas be aiškiai pagrįsto konstituciškai reikšmingo atrankos standarto.

25. Tarybos narių kadencijos sutrumpinimas nuo iki tol galiojusios 6 metų trukmės iki 4 metų taip pat kelia konstitucinę abejonę. Ankstesnė ilgesnė kadencija veikė kaip viena iš institucinių garantijų, mažinančių tiesioginį Tarybos sudarymo priklausomumą nuo einamojo politinio ciklo. Tuo tarpu sutrumpinus kadenciją iki 4 metų Tarybos sudarymo ir atnaujinimo ciklas priartinamas prie bendro politinio ciklo. Visuomeninio transliuotojo atveju tokia rizika yra ypač reikšminga, nes institucinės priklausomybės pavojus gali sudaryti prielaidas pažeisti ir redakcinio nepriklausomumo apsaugą.

26. Galimybė Tarybos nariams eiti pareigas dvi kadencijas iš eilės vertintina kaip papildoma struktūrinė priklausomumo rizika. Kai Tarybos narį skiria konkretus subjektas, pakartotinio paskyrimo galimybė objektyviai gali skatinti asmenį orientotis ne vien į nepriklausomą visuomenės interesų atstovavimą, bet ir į paskyrusio subjekto palankumą. Konstitucinės kontrolės požiūriu svarbu ne tik tai, ar faktinis poveikis konkrečiu atveju realiai daromas, bet ir tai, ar įstatymų leidėjo pasirinktas modelis nesudaro prielaidų tokiai įtakai atsirasti. Visuomeninio transliuotojo atveju reikšminga jau pati pagrįsta rizika, kad institucijos narių elgesį gali veikti paskyrimo ar pakartotinio paskyrimo logika.

27. Pareiškėjas taip pat pažymi, kad įstatyme nustatytos Tarybos narių atrankos viešumo ir skaidrumo garantijos yra minimalios. Kandidatų viešinimas likus ne mažiau kaip dviem savaitėms iki paskyrimo savaiame neužtikrina pakankamai atviros, procedūriškai vieningos ir realų visuomeninį kandidatų vertinimą leidžiančios atrankos. Įstatyme nėra detalesnių reikalavimų dėl atviros kandidatų atrankos, kandidatų tinkamumo vertinimo kriterijų viešumo, interesų konfliktų patikros, kandidatų nepriklausomumo vertinimo ar motyvuoto paskyrimo standarto, taikytino visiems skiriantiems subjektams. Todėl ginčijama skyrimo tvarka sudaro prielaidas nepakankamam Tarybos formavimo viešumui ir skaidrumui.

28. Vertinant ginčijamą reguliavimą kaip visumą – politinio proceso lauke veikiančių subjektų paskiriamų Tarybos narių reikšmingą dalį, konkrečių organizacijų įvardijimą be aiškaus ir bendro atrankos kriterijaus, Tarybos narių kadencijos sutrumpinimą, pakartotinio paskyrimo galimybę ir minimalias atrankos viešumo bei skaidrumo garantijas – darytina išvada, kad toks modelis nesukuria pakankamų institucinių garantijų LRT nepriklausomumui apsaugoti.

29. Toks modelis taip pat neatitinka Konstitucijos 5 straipsnio 2 ir 3 dalių, nes įstatymų leidėjas, reguliuodamas viešojo transliuotojo aukščiausiosios institucijos sudarymą, neįtvirtino tokių institucinių saugiklių, kurie pakankamai ribotų politinės valdžios įtaką ir užtikrintų, kad valdžios įstaigos veiktų visuomenės, o ne siaurų politinių interesų naudai.

30. Atsižvelgiant į tai, Pareiškėjo vertinimu, ginčijamas LRT tarybos sudarymo modelis tiek, kiek juo nustatoma ši Tarybos sudarymo, kadencijos, pakartotinio skyrimo ir kandidatų atrankos viešinimo tvarka, prieštarauja Konstitucijos 25 straipsniui, 44 straipsnio 1 ir 2 dalims, 5 straipsnio 2 ir 3 dalims, taip pat konstituciniams pliuralistinės demokratijos, atsakingo valdymo ir teisinės valstybės principams.

V.II. LRT generalinio direktoriaus atleidimo pagrindų ir procedūros nepakankamas apibrėžtumas

31. LRT generalinis direktorius yra LRT vadovas, atsakingas už LRT veiklos organizavimą, LRT misijos įgyvendinimą ir Tarybos sprendimų vykdymą. Dėl ypatingos LRT konstitucinės paskirties generalinio direktoriaus statusas negali būti vertinamas vien kaip įprasto darbo teisės santykio dalis. Konstitucinio Teismo doktrinoje LRT nepriklausomumas suprantamas kaip institucinė ir redakcinė garantija, todėl visuomeninio transliuotojo vadovo kadencijos stabilumas yra svarbi šio nepriklausomumo apsaugos priemonė. Vadinasi, generalinio direktoriaus atleidimo reguliavimas turi būti vertinamas ne vien iš darbo drausmės ar organizacinio pavaldumo perspektyvos, bet ir pagal tai, ar nesudaromos prielaidos daryti spaudimą LRT vadovybei, o per ją – ir pačiai LRT veiklai.

32. Ginčijamu reguliavimu nustatyta, kad generalinis direktorius gali būti atleistas iš pareigų nepasibaigus įgaliojimų laikui, jeigu jis nebeatitinka nepriekaištingos reputacijos ar kitų įstatyme nustatytų reikalavimų arba jeigu „nustatoma“, kad neatlikdamas šiame įstatyme jam nustatytų funkcijų arba netinkamai jas atlikdamas jis padarė šiurkštų darbo pareigų pažeidimą. Pareiškėjas neginčija pačios galimybės numatyti generalinio direktoriaus atleidimą nepasibaigus kadencijai išimtiniais atvejais. Tačiau toks reguliavimas, siekiant atitikti Konstituciją, turi būti aiškus, objektyvus, proporcingas ir nustatyti pakankamas apsaugos priemonės nuo savavališko taikymo. Pareiškėjo vertinimu, ginčijama norma šių reikalavimų neatitinka.

33. Pagrindinė ginčijamos nuostatos problema yra ta, kad įstatyme vartojama formuluotė „nustatoma“, tačiau nėra aiškiai atsakyta į esminius klausimus: kas tokį šiurkštų darbo pareigų pažeidimą nustato, kokia tvarka jis tiriamas, koku įrodinėjimo standartu remiamasi, ar egzistuoja nuo

galutinį sprendimą priimančio subjekto atskirtas tyrimo mechanizmas, kaip užtikrinama interesų konfliktų prevencija ir kokie reikalavimai taikomi galutinio sprendimo motyvavimui. Tokia teisėkūros konstrukcija sukuria pernelyg plačią diskreciją ir neleidžia iš anksto pakankamai aiškiai numatyti, kokios konkrečios aplinkybės gali būti pripažintos šiurkščiu darbo pareigų pažeidimu. Tai prieštarauja iš konstitucinio teisinės valstybės principo kylantiems teisinio aiškumo ir teisinio tikrumo imperatyvams.

34. Nagrinėjamu atveju ypač reikšminga ir tai, kad Taryba, kuri priima galutinį sprendimą dėl generalinio direktoriaus atleidimo, pagal ginčijamą reguliavimą gali faktiškai tapti ir tuo subjektu, kuris inicijuoja klausimą, renka informaciją, vertina aplinkybes ir galutinai konstatuoja, kad padarytas šiurkštus darbo pareigų pažeidimas. Toks modelis nesukuria pakankamos skirties tarp galimo pažeidimo tyrimo ir galutinio sprendimo priėmimo. Tai ypač pavojinga visuomeninio transliuotojo kontekste, nes generalinio direktoriaus veikla neišvengiamai susijusi su LRT strateginiais, vadybiniais, organizaciniais ir netiesiogiai su turinio formavimu susijusiais sprendimais. Todėl nepakankamai aiškus „netinkamo funkcijų atlikimo“ pagrindas gali būti aiškinamas plečiamai ir naudojamas ne tik realiems šiurkštiems pažeidimams konstatuoti, bet ir kaip priemonė daryti institucinį spaudimą LRT vadovybei.

35. Įstatymo Nr. XV-981 8 straipsnio 4 dalimi papildytoje LRT įstatymo 13 straipsnio 6 dalyje įtvirtintos tam tikros procedūrinės garantijos: generalinis direktorius turi būti iš anksto informuotas, jam turi būti suteikta galimybė pateikti paaiškinimus, o kai klausimas dėl generalinio direktoriaus atleidimo sprendžiamas uždarame posėdyje, posėdis turi būti protokoluojamas ir generalinis direktorius turi teisę susipažinti su posėdžio protokolu. Vis dėlto šios garantijos yra tik minimalios. Jos nepašalina pagrindinio neaiškumo – koku pagrindu, kokia procedūra, kokio subjekto ir pagal kokią įrodinėjimo standartą turi būti nustatomas tariamas šiurkštus darbo pareigų pažeidimas. Taigi jos neužpildo esminės ginčijamo reguliavimo spragos ir nesukuria pakankamai veiksmingos apsaugos nuo savavališko įstatymo taikymo.

36. Pareiškėjas neginčija, kad įstatymų leidėjas gali numatyti LRT generalinio direktoriaus atsakomybės už esminius ir rimtus pažeidimus. Tačiau šiam tikslui pasiekti turi būti pasirinktos tokios priemonės, kurios būtų būtinos ir proporcingos LRT nepriklausomumo apsaugos požiūriu. Mažiau ribojančiomis priemonėmis galėtų būti aiškiai įstatyme nustatyta pažeidimo tyrimo procedūra, atskiras tyrimo ir galutinio sprendimo priėmimo etapas, pareiga motyvuoti sprendimą pagal įstatyme nustatytus kriterijus ir aiški teisminės peržiūros garantija. Kadangi ginčijamas reguliavimas tokių garantijų neįtvirtina, jis neatitinka proporcingumo reikalavimo.

37. Papildomai pažymėtina, kad nors LRT generalinis direktorius nėra valstybės tarnautojas ir jo statusą pirmiausia reglamentuoja specialusis LRT įstatymas, jis dirba pagal terminuotą darbo sutartį, todėl vertinant ginčijamo reguliavimo aiškumą reikšmingas ir bendrasis darbo teisės modelis. Darbo kodeksas, leisdamas nutraukti darbo sutartį už šiurkštų darbo pareigų pažeidimą, kartu nustato procedūrinius ir proporcingumo reikalavimus: pareigą pareikalauti darbuotojo paaiškinimo, vertinti pažeidimo sunkumą, padarinius, kaltę ir kitas reikšmingas aplinkybes bei laikytis nustatytų terminų. Tuo tarpu ginčijamas LRT įstatymo reguliavimas, nors vartoja „šiurkštaus darbo pareigų pažeidimo“ formuluotę, neįtvirtina aiškių savarankiškų procedūrų ir kriterijų, todėl sukuria mažesnę teisinį aiškumą ir silpnesnę apsaugos nuo savavališko įstatymo taikymo garantijas.

38. Konstitucinis Teismas yra ne kartą pabrėžęs, kad iš konstitucinio teisinės valstybės principo kylantis teisės normų aiškumo reikalavimas suponuoja pareigą įstatymų leidėjui formuluoti teisinį reguliavimą taip, kad teisės subjektams būtų aišku, ko iš jų reikalaujama ir kokios teisinės pasekmės kyla iš tam tikro elgesio. Tuo tarpu ginčijama generalinio direktoriaus atleidimo konstrukcija nėra pakankamai apibrėžta. Visuomeninio transliuotojo vadovo atleidimo atveju tokio

pobūdžio neapibrėžtumas ypač pavojingas, nes pats atleidimo mechanizmas gali tapti netiesioginės įtakos priemone. Tokiu būdu sudaromos prielaidos ne tik paveikti LRT vadovybės statusą, bet ir netiesiogiai daryti poveikį LRT programų bei turinio sprendimams, o tai nesuderinama su Konstitucijos 44 straipsnio 1 dalyje įtvirtintu masinės informacijos cenzūros draudimu. Tai nesuderinama su Konstitucinio Teismo doktrina, pagal kurią neužtikrinus institucinio nepriklausomumo atsiranda grėsmė ir redakciniam nepriklausomumui.

39. Šią abejonę papildomai patvirtina ir europiniai standartai, aptarti šio prašymo 19 punkte. EMFA 5 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad visuomeninių žiniasklaidos paslaugų teikėjų vadovų ar valdymo organų narių atleidimo procedūros turi būti grindžiamos iš anksto nustatytais, skaidriais, objektyviais ir proporcingais kriterijais, o sprendimai dėl atleidimo iki kadencijos pabaigos gali būti priimami tik išimtiniais atvejais ir turi apimti teisminės peržiūros galimybę.

40. Venecijos komisija, vertindama Lietuvos LRT įstatymo pakeitimų redakciją, taip pat akcentavo aiškių, objektyvių ir iš anksto nustatytų LRT generalinio direktoriaus atleidimo kriterijų, papildomų Tarybos nepriklausomumo saugiklių, skaidrios procedūros ir naujų taisyklių taikymo tik būsiniams, o ne jau pareigas einantiems vadovams svarbą. Šie standartai nekuria savarankiško konstitucingumo kontrolės mato, tačiau patvirtina, kad ginčijamas reguliavimas nepasiekia tokio aiškumo ir apsaugos lygmens, kuris visuomeninio transliuotojo vadovo atleidimo atveju laikytinas būtinu demokratinėje teisinėje valstybėje.

41. Kai įstatymų leidėjas sukuria tokį viešojo transliuotojo vadovo atleidimo mechanizmą, kuris palieka pernelyg plačią diskreciją atleidimo pagrindus konstatuojančiam ir galutinį sprendimą priimančiam subjektui, toks reguliavimas neatitinka ir Konstitucijos 5 straipsnio 2 ir 3 dalių, nes konstitucinės valdžios galių ribos nėra aiškiai nustatytos ir įtvirtintos.

42. Atsižvelgiant į tai, Pareiškėjo vertinimu, ginčijamos nuostatos dėl LRT generalinio direktoriaus atleidimo pagrindų ir procedūros prieštarauja Konstitucijos 25 straipsniui, 44 straipsnio 1 daliai, 5 straipsnio 2 ir 3 dalims, taip pat konstituciniam teisinės valstybės principui, *inter alia* teisinio aiškumo, teisinio tikrumo, proporcingumo ir atsakingo valdymo principams. Jos nesukuria pakankamų institucinių ir procedūrinių garantijų, apsaugančių visuomeninio transliuotojo vadovybės stabilumą nuo savavališko ar politiškai motyvuoto poveikio, todėl sudaro prielaidas pažeisti ir patį LRT institucinį bei redakcinį nepriklausomumą.

V.III. Naujų atleidimo taisyklių taikymas jau pareigas einančiam LRT generaliniam direktoriui

43. Įstatymo Nr. XV-981 8 straipsnio 3 dalimi pakeista LRT įstatymo 13 straipsnio 5 dalis ir 8 straipsnio 4 dalimi LRT įstatymo 13 straipsnis papildytas nauja 6 dalimi. Šiomis nuostatomis buvo nustatytas naujas LRT generalinio direktoriaus atleidimo režimas, pagal kurį generalinis direktorius gali būti atleistas nepasibaigus įgaliojimų laikui, jeigu jis nebeatitinka nepriekaištingos reputacijos ar kitų įstatyme nustatytų reikalavimų arba jeigu „nustatoma“, kad neatlikdamas šiame įstatyme jam nustatytų funkcijų arba netinkamai jas atlikdamas jis padarė šiurkštų darbo pareigų pažeidimą, taip pat nustatyta minimali procedūra dėl išankstinio informavimo, paaiškinimų pateikimo ir posėdžio protokolavimo. Kadangi šių nuostatų įsigaliojimo terminas nebuvo atidėtas remiantis Įstatymo Nr. XV-981 12 straipsniu, jos įsigaliojo pagal bendrąją tvarką nuo 2026 m. birželio 13 d.

44. Taigi jau einant pareigas paskirtam LRT generaliniam direktoriui nuo 2026 m. birželio 13 d. pradėtas taikyti naujas atleidimo režimas, įskaitant naują atleidimo pagrindą – „šiurkštų darbo pareigų pažeidimą“ – ir naują jo taikymo procedūros konstrukciją. Būtent tai ir sudaro pagrindinę konstitucinę problemą: nagrinėjamu atveju įstatymų leidėjas neapsiribojo naujų taisyklių nustatymu ateičiai, bet išplėtė jų taikymą jau susiklosčiusiam teisiniui santykiui. Kadangi pagal LRT įstatymą generalinis direktorius dirba pagal terminuotą darbo sutartį kadencijos laikotarpiui, o jo darbo

santykiškai pasibaigia pasibaigus kadencijai, mirus, atsistatydinus ar atleidus, toks naujojo režimo taikymas pareigų ėjimo metu tiesiogiai pakeitė jau susiklosčiusią jo teisinę padėtį.

45. Įstatymo Nr. XV-981 12 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad iki šio įstatymo įsigaliojimo dienos į LRT generalinio direktoriaus pareigas paskirto asmens kadencija laikoma pirmąja kadencija. Ši nuostata savaime nereglamentuoja atleidimo taisyklių taikymo pradžios, tačiau patvirtina, kad naujas generalinio direktoriaus statuso reguliavimas susietas ir su jau pareigas einančiu vadovu. Vis dėlto pagrindinė konstitucinė problema yra ne kadencijų skaičiavimas, o tai, kad nauji atleidimo pagrindai ir procedūra taikomi asmeniui, kuris į pareigas buvo paskirtas pagal ankstesnį reguliavimą.

46. Konstitucinis teisinės valstybės principas apima *inter alia* teisinio tikrumo, teisinio saugumo ir teisėtų lūkesčių apsaugos imperatyvus. Jie reiškia, kad jau susiklosčiusi asmens teisinė padėtis negali būti keičiama netikėtai, neproporcingai ar taip, kad būtų nepagrįstai susilpnintos iki tol turėtos apsaugos garantijos. Tai ypač svarbu, kai asmuo paskirtas eiti pareigas nustatytai kadencijai, nes kadencija savaime suponuoja pareigų ėjimo stabilumą ir apsaugą nuo nepagrįsto statuso bloginimo kadencijos metu.

47. LRT generalinio direktoriaus atveju ši problema turi ir platesnę, institucinę dimensiją. Įstatymo Nr. XV-981 8 straipsnio 3 dalimi pakeista LRT įstatymo 13 straipsnio 5 dalis ir 8 straipsnio 4 dalimi papildyta 13 straipsnio 6 dalis, nustatančios naują generalinio direktoriaus atleidimo tvarką, įsigaliojimo terminas nebuvo atidėtas, todėl įsigaliojo nuo 2026 m. birželio 13 d. Taigi jau pareigas einančiam LRT generaliniam direktoriui jo pareigų ėjimo metu pradėtas taikyti naujas atleidimo pagrindas – „šturkštus darbo pareigų pažeidimas“ – ir nauja jo taikymo procedūros konstrukcija. LRT generalinis direktorius yra pagrindinis visuomeninio transliuotojo vadovas, todėl jo statuso stabilumas yra viena iš LRT institucinės nepriklausomybės garantijų. Kai jau pareigas einančiam vadovui pareigų ėjimo metu pradėdamas taikyti naujas atleidimo režimas, įskaitant naujai suformuluotą „šturkštaus darbo pareigų pažeidimo“ pagrindą, sudaromos prielaidos daryti poveikį ne tik konkretaus asmens teisinei padėčiai, bet ir pačiam visuomeninio transliuotojo veikimo savarankiškumui. Todėl nagrinėjamu atveju turi būti vertinama ne tik individualių teisėtų lūkesčių apsauga, bet ir tai, ar nėra silpninamos iš Konstitucijos 25 straipsnio kylančios LRT institucinės ir redakcinės nepriklausomybės garantijos.

48. Jeigu jau pareigas einančio LRT generalinio direktoriaus statusas pareigų ėjimo metu padaromas silpninimas, įvedant naujus atleidimo pagrindus ir procedūras, taip sukuriama papildoma spaudimo priemonė, kuri gali turėti neigiamą poveikį ir LRT redakciniams sprendimams, o tai nesuderinama su Konstitucijos 44 straipsnio 1 dalyje įtvirtintu cenzūros draudimu.

49. Šią abejonę papildomai labai aiškiai sustiprina ir Venecijos komisijos vertinimas. Vertindama jau vėlesnę, galutinei reguliavimo konstrukcijai artimą Lietuvos LRT įstatymo pakeitimų redakciją, Venecijos komisija akcentavo, kad naujos viešojo transliuotojo vadovo atleidimo taisyklės turėtų būti taikomos tik po jų įsigaliojimo paskirtiems vadovams, taip išvengiant *ad personam* teisėkūros įspūdžio (CDL-AD(2026)012, IV.A.d). Taigi Venecijos komisija būtų naujų atleidimo taisyklių taikymą jau pareigas einančiam LRT generaliniam direktoriui laikė viena iš esminių neišspręstų problemų. Nors šios išvados nėra savarankiškas konstitucingumo kontrolės matas, jos patvirtina, kad ginčijamas reguliavimas europinių viešojo transliuotojo nepriklausomumo standartų požiūriu kelia rimtų teisinių abejonų.

50. Atsižvelgiant į tai, Pareiškėjo vertinimu, ginčijamas reguliavimas, pagal kurį naujas LRT generalinio direktoriaus atleidimo režimas, įsigaliojęs 2026 m. birželio 13 d., buvo pradėtas taikyti ir iki įstatymo įsigaliojimo paskirtam LRT generaliniam direktoriui, prieštarauja Konstitucijos 25 straipsniui, 44 straipsnio 1 daliai ir konstituciniam teisinės valstybės principui, *inter alia* teisinio tikrumo, teisinio saugumo, teisėtų lūkesčių apsaugos ir proporcingumo imperatyvams. Toks

reguliavimas nesudaro pakankamų garantijų, kad naujos atleidimo taisyklės nebus panaudotos taip, jog jau pareigas einančio visuomeninio transliuotojo vadovo statuso stabilumas būtų susilpnintas ir per tai atsirastų prielaidos paveikti patį LRT institucinį bei redakcinį nepriklausomumą.

V. Prašymas Lietuvos Respublikos Konstituciniam Teismui

Vadovaudamiesi tuo, kas išdėstyta, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo prašome iširti:

1. Ar 2026 m. birželio 2 d. Lietuvos Respublikos Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos įstatymo Nr. I-1571 pakeitimo įstatymo Nr. XV-981 4 straipsnio 1 dalis tiek, kiek joje nustatyta, kad „Taryba sudaroma iš 15 asmenų – visuomenės, mokslo ir kultūros veikėjų, skiriamų 4 metų kadencijai. Tarybos narys pareigas eiti gali ne daugiau kaip dvi kadencijas iš eilės“, 4 straipsnio 2 dalis tiek, kiek joje nustatyta, kad „Tarybą sudaro: 4 Respublikos Prezidento skiriami asmenys; 4 Seimo skiriami asmenys (2 skiriami iš opozicinių frakcijų pasiūlytų kandidatų); 7 narius atranka ir skiria (po vieną) šios organizacijos: Lietuvos mokslo taryba, Lietuvos švietimo taryba, Lietuvos meno kūrėjų asociacija, Lietuvos vyskupų konferencija, Lietuvos vietos bendruomenių organizacijų sąjunga, Nacionalinė nevyriausybių organizacijų koalicija, Lietuvos negalios organizacijų forumas“, taip pat tiek, kiek joje nustatyta Tarybos narių skyrimo tvarka ir tik minimalios kandidatų viešinimo garantijos, taip pat šio įstatymo 11 straipsniu nauja redakcija išdėstyto Lietuvos Respublikos Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos įstatymo 11 straipsnio 1 ir 2 dalys neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 25 straipsniui, 44 straipsnio 1 daliai, 5 straipsnio 2 ir 3 dalims, konstituciniams pliuralistinės demokratijos, atsakingo valdymo ir teisinės valstybės principams.

2. Ar Lietuvos Respublikos Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos įstatymo Nr. I-1571 pakeitimo įstatymo Nr. XV-981 8 straipsnio 3 dalimi pakeista Lietuvos Respublikos Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos įstatymo 13 straipsnio 5 dalis tiek, kiek joje nustatyta, kad „LRT generalinis direktorius gali būti atleistas iš pareigų nepasibaigus įgaliojimų laikui ne mažiau kaip 2/3 visų Tarybos narių balsų dauguma, jeigu: 1) jis nebeatitinka nepriekaištingos reputacijos reikalavimų ar šio straipsnio 4 dalyje nustatytų reikalavimų arba 2) nustatoma, kad neatlikdamas šiame įstatyme jam nustatytų funkcijų arba netinkamai jas atlikdamas jis padarė šiurkštų darbo pareigų pažeidimą“, ir 8 straipsnio 4 dalimi papildyta Lietuvos Respublikos Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos įstatymo 13 straipsnio 6 dalis tiek, kiek joje nustatyta tik tai, kad generalinis direktorius turi būti iš anksto informuotas, jam turi būti suteikiama galimybė raštu ir (arba) žodžiu pateikti paaiškinimus, o kai klausimas dėl LRT generalinio direktoriaus atleidimo sprendžiamas uždarame posėdyje, Tarybos posėdis turi būti protokoluojamas, o generalinis direktorius turi teisę susipažinti su posėdžio protokolu, taip pat šio įstatymo 11 straipsniu nauja redakcija išdėstyto Lietuvos Respublikos Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos įstatymo 18 straipsnio 5 ir 6 dalys neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 25 straipsniui, 44 straipsnio 1 daliai, 5 straipsnio 2 ir 3 dalims, konstituciniam teisinės valstybės principui, *inter alia* teisinio aiškumo, teisinio tikrumo, proporcingumo ir atsakingo valdymo principams.

3. Ar Lietuvos Respublikos Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos įstatymo Nr. I-1571 pakeitimo įstatymo Nr. XV-981 8 straipsnio 3 dalimi pakeista Lietuvos Respublikos Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos įstatymo 13 straipsnio 5 dalis ir 8 straipsnio 4 dalimi papildyta Lietuvos Respublikos Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos įstatymo 13 straipsnio 6 dalis tiek, kiek pagal šio įstatymo įsigaliojimo ir taikymo nuostatas jose nustatyti nauji LRT generalinio direktoriaus atleidimo pagrindai ir procedūros taikomos ir iki šio įstatymo įsigaliojimo į pareigas paskirtam LRT generaliniam direktoriui, neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 25

straipsniui, 44 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui, *inter alia* teisinio tikrumo, teisinio saugumo, teisėtų lūkesčių apsaugos ir proporcingumo principams.

PRIDEDAMA:

1. 2026 m. birželio 2 d. Lietuvos Respublikos Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos įstatymo Nr. I-1571 pakeitimo įstatymas Nr. XV-981 (TAR, 2026-06-12, Nr. 2026-10323).

2. Iki Įstatymo Nr. XV-981 priėmimo galiojusi Lietuvos Respublikos Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos įstatymo Nr. I-1571 redakcija.

3. Europos Tarybos Venecijos komisijos 2026 m. kovo 7 d. išvada CDL-AD(2026)001.

4. Europos Tarybos Venecijos komisijos 2026 m. birželio 16 d. išvada CDL-AD(2026)012.

Seimo nariai:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____
8. _____
9. _____
10. _____
11. _____
12. _____
13. _____
14. _____
15. _____
16. _____
17. _____
18. _____
19. _____
20. _____
21. _____

22. _____
23. _____
24. _____
25. _____
26. _____
27. _____
28. _____
29. _____
30. _____
31. _____
32. _____
33. _____
34. _____
35. _____

TVIRTINU Seimo narių parašus

Seimo Pirmininko pavaduotojas (-a)

_____